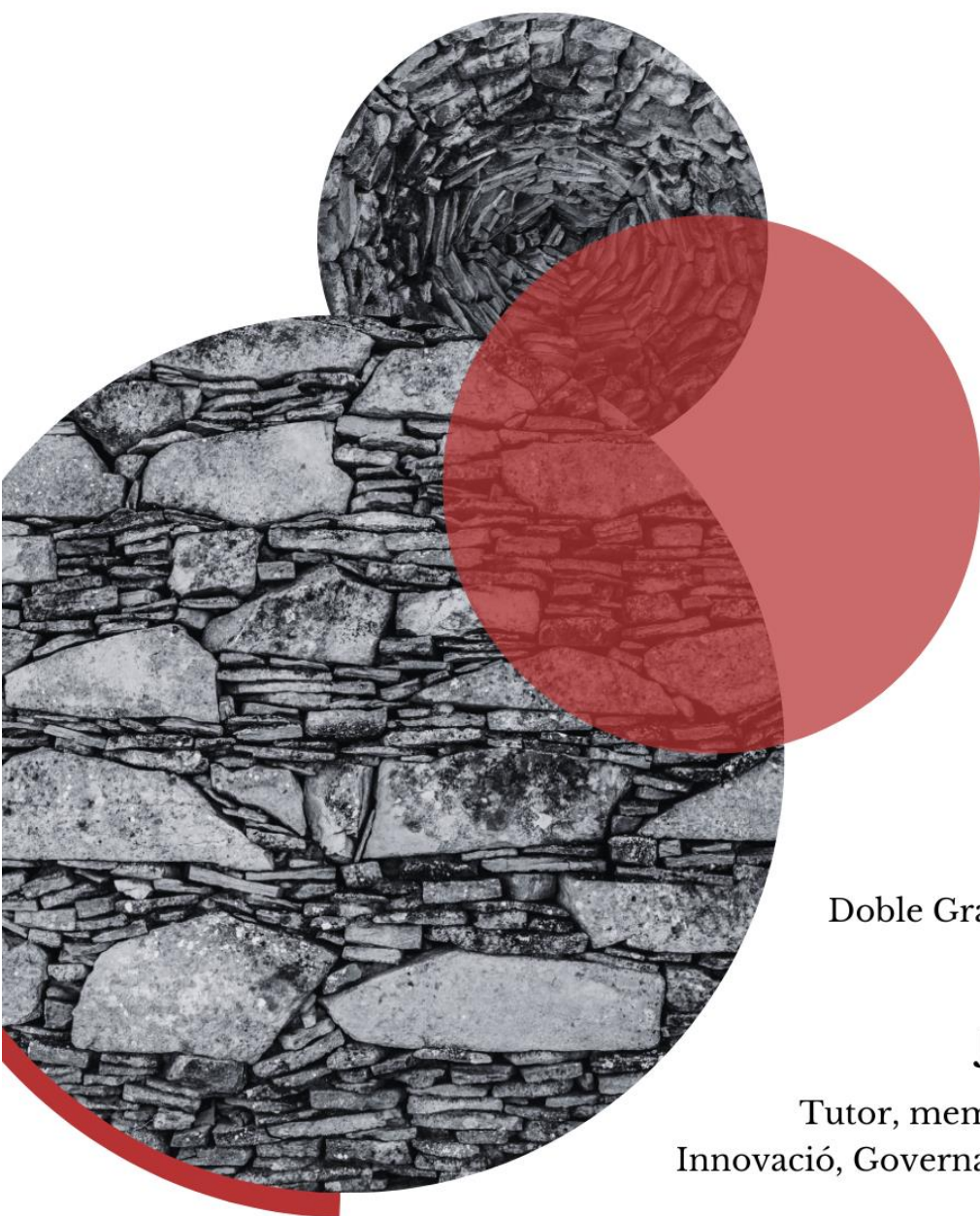

DESAFECCIÓ, INCAPACITAT O DESCONEIXENÇA?

*Sobre la participació política juvenil a la
Terra Alta*

Roser Solé Clua

Doble Grau en Sociologia i Ciències
Polítiques

Josep Espluga Trenc

Tutor, membre del Grup d'Estudis en
Innovació, Governança i Polítiques Públiques

Curs 2023/2024

17 de maig de 2024

En la present recerca es pretén analitzar la participació política de les joves de la comarca de la Terra Alta, a través de l'ús d'una metodologia mixta, tot tenint en compte la forma com es presenta a escala catalana i espanyola d'acord les bases de dades existents. Així, es pretén determinar les divergències i convergències entre ambdós escenaris estudiats, pel que fa a la forma, la intensitat, el perfil i el context de la participació política juvenil. A partir d'això, s'aspira a poder indagar en els factors que han facilitat o dificultat aquesta participació dins la comarca.

Definint la participació política com “la totalitat de les accions que les persones ordinàries realitzen de forma voluntària, amb més o menys intensitat, individualment o col·lectivament, que es dona en l'esfera pública i té la voluntat d'incidir tant en l'esfera institucional com en les condicions de vida pròpies” (Montero, Teorrell i Torcal, 2006; Andruiza i Bosch, 2012), el present estudi pretén entendre com aquesta es concreta en les joves que han nascut i/o crescut a la Terra Alta. Sense naturalitzar la dicotomia urbà-rural ni sobredimensionar la capacitat de la zona per generar una realitat completament diferent de la capitalista, l'estudi s'ha aproximat a la comarca considerant-la una zona amb unes problemàtiques específiques compartides –com una demografia molt envellida, una pèrdua contant de població activa, un dèficit d'habitatge accessible o una falta de serveis i infraestructures públiques.

A partir d'una revisió teòrica dels conceptes clau, així com empírica dels estudis recents a escala catalana i espanyola (INJUVE, 2017; Soler et al., 2019; INJUVE, 2020; CEO, 2023), s'ha elaborat una estratègia metodològica i un model d'anàlisi amb quatre hipòtesis a verificar. En aquest cas, la metodologia escollida ha estat la mixta, amb una enquesta inicial genèrica –basada en el model de preguntes de l'Enquesta sobre Generacions i Participació i el Baròmetre d'Opinió Política (CEO, 2023)– i entrevistes semiestructurades –seleccionant el perfil a entrevistar a través del mostreig tipològic construït amb les variables “gènere” i “intensitat de participació”. S'ha obtingut un total de 274 respostes a l'enquesta i 16 entrevistes.

L'anàlisi ha evidenciat que el vot es manté com la principal forma de participació política juvenil per sobre de la resta. Malgrat que les joves tinguin

legitimades altres formes de participació i mostrin una forta desafecció cap a les institucions polítiques –com s’observa en els estudis a l’escala catalana i espanyola–, no es tradueix en el domini de la participació extrainstitucional. I, en contraposició a la gairebé inexistent implicació en organitzacions polítiques, hi ha una gran adhesió juvenil en les socials i culturals dels respectius municipis. D’altra banda, en termes de participació extra-institucional s’ha identificat que canvia segons l’edat –a més edat, més participació fora de les institucions– i el perfil –les que han marxat a viure fora de la comarca per motius acadèmics i/o laborals tendeixen a participar més i estar més polititzades. La predilecció copsada en l’edat sembla explicar-se per la diferència en el context de socialització de les joves –recordant a la “memòria generacional” que apunten diferents estudis previs. Paral·lelament a això, la participació extrainstitucional experimenta variacions davant els canvis del context social i polític, com l’efervescència política viscuda durant el procés d’independència o l’aprovació dels projectes pel transvasament o els parcs eòlics.

La variable política-històrica –vinculada als fets de la Batalla de l’Ebre i la repressió posterior– sembla que ha anat perdent pes amb el pas del temps. Certament, el record traumàtic havia estat determinant en la participació, però ara és cada vegada menys latent, tant perquè la gran majoria de testimonis directes dels fets ja no viuen com perquè han arribat persones nouvingudes les quals no hi tenen una vinculació directa. El condicionant social, per la seva banda, hi juga un paper important a partir de la vigilància inaudible però constant –conseqüència de la coneixença mútua–, i la tendència a seguir tot allò normatiu –essent les dissidències minories vigilades, criticades i, inclús, perseguides. Aquest fet es tradueix amb què hi ha poques joves disposades a fer certes accions polítiques a la comarca i que experimentin canvis quan hi marxen. La variable econòmica ha afectat a la participació política a partir del despoblament que reforça el sistema capitalista, comportant que hi hagi un gruix molt petit de persones potencialment implicades en política –sobretot joves– i una escassa oferta d’opcions que es puguin sostenir en el temps. Aquest fet, de retruc, reforça la cosmovisió de manca de futur a la comarca. Tanmateix, el fet que gairebé la majoria d’habitants siguin grans o petites propietàries de superfícies agrícoles o béns immobles i es percebin

com classe mitjana, impulsa a un discurs ideològic conservador, quelcom que obstaculitza la implicació en lluites que vagin més enllà dels interessos propis.

Tot i les limitacions trobades –principalment per qüestions pragmàtiques i metodològiques–, la investigació obre la porta a una agenda de recerca més extensa, com el comportament del fenomen segons les variables de la classe social o l'origen.

BIBLIOGRAFIA

Alcañiz, M; Querol, V. (2015). Jóvenes y trayectorias a la vida adulta. Desigualdades, retos y nuevas formas en un contexto de crisis. *Revista de pensament i anàlisi*, 16, p. 7-12. Recuperat de <https://www.e-revistas.uji.es/index.php/recerca/article/view/1746/1513>

Andruiza, E.; Bosch, A. (2019). *Comportamiento político y electoral* (4). Barcelona: Ciencias Sociales Ariel

CEO, Centre d'Estudis d'Opinió. (2023). Enquesta sobre generacions i participació. Recuperat de https://upceo.ceo.gencat.cat/wsceop/8948/Dossier%20de%20premsa_1070.pdf

Delfino, G.; Zubieta, E.M. (2010). Participación política: concepto y modalidades. *Anuario de Investigaciones*, XVII, 211-220. Recuperat de <https://www.redalyc.org/pdf/3691/369139946011.pdf>

Harvey, D. (2014). 16 contradicciones y el fin del capitalismo. Madrid: Traficantes de sueños

IGOP, Institut de Govern i Polítiques Públiques. (2007). Participació, política i joves: Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política de la joventut catalana. Col·lecció Estudis, 22. Recuperat de https://xarxanet.org/sites/default/files/participacio_politica_joves.pdf

INJUVE, Instituto de la Juventud. (2017). Sondeo de opinión: Jóvenes, Participación y Cultura Política. Informa de resultados. Recuperat de https://www.injuve.es/sites/default/files/2018/27/publicaciones/sondeo_2017-1_informe.pdf

INJUVE, Instituto de la Juventud. (2020). Informe juventud en España 2020. Recuperat de https://www.injuve.es/sites/default/files/adjuntos/2021/03/informe_juventud_espana_2020.pdf

Juncals, L. (2023). Brecha territorial y el espectro de la despoblación. *Contracultura MarxXXI*. Recuperat de <https://contracultura.cc/wp-content/uploads/2023/05/Brecha-territorial-y-despoblacion-G.-Juncals-y-Liber.pdf>

Margulis, M. (2001). Juventud: una aproximación conceptual. Dins S. Donas. *Adolescencia y Juventud en América Latina*. Libro Universitario Regional

Massaroli, P.F. (2008) Las transformaciones del mundo del trabajo. Un eje para el debate desde la perspectiva de la economía social y solidaria. *Tiempos de Gestión* (6), 13-26. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4006318>

Montero, J.R.; Teorrell, J.; Torcal, M. (2006). La participación política en España: modos y niveles en perspectiva comparada. *Revista de Estudios Políticos*, 132, 7-41. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2011751>

Parés, M. (2014). La participación política de los jóvenes ante el cambio de época: estado de la cuestión. *Revista del Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud*, 65-85. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6163238>

Soler, R. (coordinador); Alarcón, P.; Barbet, B.; Claveria, S.;...Lorente, J. (2019). Joventut, implicació i context polític a Catalunya: Un anàlisi de l'Enquesta de Participació i política 2017. *Col·lecció Estudis*, 37. Recuperat de https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_estudis/estudis37.pdf

Smith, N. 2020. *Desarrollo desigual. Naturaleza, capital y la producción del espacio*. Madrid: Traficantes de Sueños

Urcola, M.A. (2003). Algunas apreciaciones sobre el concepto sociológico de juventud. *Invenio*, 6 (11), 41-50. Recuperat de <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=87761105>

Villa, M.E. (2011). Del concepto de juventud al de juventudes y al de lo juvenil. *Revista Educación y Pedagogía*, 23 (60). Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4157845.pdf>

